

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Dania

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

DANIAE

REGNI

Politicus Status.

DANIA Regnum amplum & valde populosum, vulgo *Danemarchia* quasi tractus, five regio Danorum appellatur. Quae autem horum Danorum fuerit origo, ne Danis quidem ipsis satis constat: nisi quod quidam a Dano ipsorum Rege primo: & aliqui a Dahis Asiae populo eam repetant. Dudo autem de S. Quintino scriptor antiquus, Guiljelmo Camdeno referente, eos è Scandia in Cimbrorum veteres sedes devenisse asserit; Videntur autem ab aquis dicti: quia AHA apud illos fluvium significat & ipsi se Daneman, quasi viros aquaticos & fluviales vocant. Est sane tota Dania peninsularis, ut descriptio ostendit.

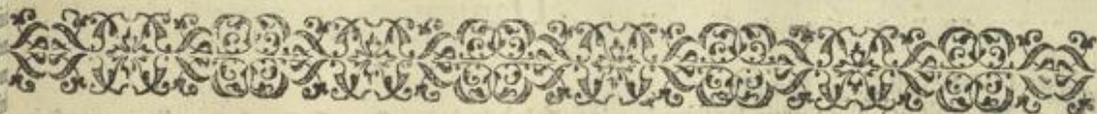
Distincta autè est in universum Dania, in Praefecturas centum octoginta quatuor, quae HAERET vocantur, & a totidem Praefectis legum Danicarum peritis administrantur. Habet Regem magis ex Procerum electione, quam ex nativitate successione: Ejus eligendi vetus mos erat, ut cum suffragia ferrent, in aperto campo lapidibus insisterent, eo facto nempe, subjectorum lapidum firmitate constantiam electionis designantes. Iam vero coronantur Reges Hafnia in Ecclesia D. Mariae ante altare, & in Ecclesiam praedictam a senatoribus Regni ducuntur, insignia Regia illis praeferuntur, ut sunt ensis, globus, corona. Neque haec sunt propriis familiaribus tributa, ut in reliquis fere regnis, sed ut quisque virtute, ac dignitate praecellat, ei muneri adhibetur. Postea cogitur Rex jurare articulos praescriptos, qui in usu ante aliquot tempora fuerunt, se strictè servaturum, & Religionem Christianam, jura ac consuetudines Regni defensorum. Deinceps ungitur ab Episcopo

Roc-

Roeschildensi & ab omnibus Senatoribus, primo illi corona imponitur, qui Majestati suæ tunc juramentum præstant, si ante coronationem non fuerit factum. Rex postea ex nobilitate & proceribus milites aut equites auratos leni percussione ensis designat, qui antea in bello aut pace egregiam operam præstiterunt. Et sic majores Danorum optimam Politicæ itatum & Monarchiam constituerunt, nec ulla unquam natio illos plane subegit, vel patrios ritus & privilegia sustulit. At contra populi Septentrionales, ut Dani, Sueci, ac Norwagien- ses rotam pene Europam devastarunt, in nonnullisque locis Regna constituerunt. Nota est enim omnibus Historiographis Cimbrorum in Italiam expeditio, Gothorum Hispaniæ subactio, Longebardorum regni in Italia constitutio, Normannorum in Gallia habitatio, Regni Neapolitani & Siciliæ creatio, Gotfridi contra Carolum magnum in Frisiam eruptio, Anglorum per aliquot annos subactio. Canutus etiam Magnus quinque Imperia tenuit, Rex enim Daniæ, Sueciæ, Norwegiæ, Angliæ, ac Normanniæ fuit, nec non Henrici 3 Imperatoris socer, unde hi versus exstant.

*Desine mirari quos garrula laudibus effert
Græcia, quos jactat Roma superba, Duces.
Danica non ulli veteribus virtute secundum
Edidit, hyberno terra propinqua freto.
Facta mihi Magni pepererunt inchoita nomen:
Quinque sub Imperio Regna fuisse meo.
Me sibi delegit socerum, qui tertius orbis
Arbiter, Henricus nomine sceptrum tulit.
Iustitia præclarum erant, Regesque potentes
Subiectos docui legibus esse suis.*

Ex

Ex quibus constat, ut etiam ex sequentibus bellis, quæ variæ Reges ex Oldenburgerensi familia, summa cum felicitate gesserunt, gentem esse bellicosissimam, populosissimam & terra marique in profligandis hostibus felicissimam. Liberam habuerunt semper Procures ac Senatores Regni potestatem eligendi Reges, ut adhuc habent, sed plerumque Filium primogenitum Regis designarunt, nisi causis sufficientibus impedirentur, nihilominus tamen a familiæ linea Regum non deslexerunt. Regnum dividi nisi coacti aliquo intestino bello non permiserunt. Iuniores filios aut fratres in alias Provincias ablegarunt, cum participes Regni fieri non possent. Inde tot expeditiones susceptæ, cum etiam Nobiles ac Plebei omnes in patria honestum locum habere non possent, vel ut loca aptiora & oportuniora adipiscerentur. Septentrionales enim populi sunt multarum prolium, propter sanguinis abundantiam ac caliditatem, pugnaces ac rixosi, plurimum comedunt & bibunt (Aër enim frigidus, appetitum excitat) optime concoquunt, propterea etiam diu vivunt, formosi, longæ stature, sagaces ac fidei tenaces. Hos vivaces esse argumento est, quod Reges ipsorum valde diu Regnis præfuerint, multi 30 annos, nonnulli ultra 40 aliqui adhuc diutius.

Politia.

Quinque sunt Status sive Ordines totius Reipublicæ, Danicæ.

PRIMVS, est Regiæ Familiz.

SECUNDVS, Nobilitatis, sed sciendum inter Nobiles hos nullos esse Comites aut Barones: sed omnes

ines longa ferie majorum nobilitatem demonstrare posse. Clypeos gestant simplices, quos mutare aut augere, dedecori esse antiquitati illorum putant.

Vivunt adhuc nonnullæ Familiae, quæ adfuerunt tractationi inter Carolum Magnum & Hemmingum Danorum Regem super Eidoram fluvium factæ, ut VREN & alii. Hi possident sua bona cum minori ac majori sive capitis jurisdictione, liberam etiam habent venandi aucupandique potestatem in suis bonis, quemadmodum Comites in Germania. Bona illorum non sunt feudalia in toto Regno, sed hæreditaria sive allodialia.

Omnia Castra, prædia ac bona, tam mobilia, quam immobilia, a parentibus relicta æque dividuntur inter fratres: ad ea sorores etiam admittuntur ex singulari privilegio, ita tamen ut Frater duas partes, Soror vero tantum accipiat unam, filiiisque Arces ac Castra cedant. Sic multa prædia ad Primogenitum venire non possunt: sed dividuntur.

Et nonnulli ex bona tamen familia prognati & virtute præditi, possunt per matrimonium, Regibus adjuvantibus, ad amplas possessiones promoveri.

Ex hoc ordine eliguntur Senatores Regni, quorum numerus 28 raro excedit. Senatoribus omnibus decreta honesta alimenta a Rege & Regno, singuli enim Arces habent, tantisper donec Senatoriam obtinent dignitatem, de quibus nihil Regi contribuunt, sed tantum coguntur aliquot Equites alere pacis & belli tempore, & quodcumque a Rege vocantur propriis sumptibus Regi in Regno præsto esse. Si Legati extra Regnum ablegantur, honeste illis providetur ex fisco, ut tanquam Regii Legati Principum more, in itinere vivere possint. Reliqui Nobiles etiam habent sustentationem honestam a Rege, sive in aula Regia vivant, sive ab ea discedant. Nam habet Rex prædia, quæ Danico idiomate VERLEHNINGE sive beneficia vocantur, his providet bene de se Regnoque meritis ad vitam, aut aliquot annos. De his coguntur alere aliquot Equites, & fisco certam pecuniæ summam singulis annis dependere, eo tamen modo, ut pro labore & propriis servitiis etiam aliquam partem lucri accipiant.

Est etiam salutaris constitutio in Regno Daniæ, qua Rex bona immobilia prohibetur emere a Nobilibus, ob eam causam, ne aliqua dissensio inter Regem & Proceres Regni oriatur. Rex enim alioqui posset quædam loca capere, quæ Nobiles vendere nollent: proinde per hanc constitutionem huic rei a Proceribus Regni optime provisum est, licet tamen Regi permutare bona cum Nobilibus, contra Nobiles nulla bona possunt emere a Regiis rusticis. Nam aliqui rustici habent bona hæreditaria & fere libera, ut antea dictum est.

O

Sequuntur

Sequuntur nomina familiarum præcipuarum nobilium,
quæ in regno Danico inveniuntur.

D. de Kaas, D. Guldensteen, de Munck, de Rosenkrantz, de Grubbe, de Walkendorp, de Brahe, de Schram, de Päsberg, de Hardenberg, de Vllstandt, de Bing, de Below, de Wipfert, de Goce, de Schefeldt, de Ranzow, de Schelen, de Frefe, de Iul, de Bilde, de Dresselberch, de Green, de Brockenhusen, de Holke, de Trolle, de Knutzen, de Biorn.

De Scheffede, de Iensen, de Stuege, de Mattiessen, de Lunge, de Banner, de Luck, de Raftorp, de Krusen, de Falsi, de Lindeman, de Suuon, de Stantbeke, de Quitrow, de Lange, de Gelschut, de Glambeke, de Krabbe, de Marizer, de Kragge, de Achsel, de Beck, de Ruthede, de Negel, de Wirfelt, de Split, de Ofren, de Appelgard, de Iuenä, de Podessen, de Reuter, de Pocebusen qui fuerunt quondam Barones ex Ducatu Pomeraniæ quorum familia adhuc ibi inuenitur. De Vren qui vixerunt Caroli Magni tempore, de Blick, de Galle, de Wogersen, de Bafsi, de Solle, de Daac, de Bax, de Baselich, de Wenlterman, de Hoken, de Lindow, de Bille, de Ruten, de Hundertmarck, de Heiderstorper, de Wolde, de Papenheim, de Spar, de Fallster, de Narbu, de Worm, de Bilde, de Bockholt, de Budde, de Suuaben, de Santbarch, de Gram, de Lutken, de Vhrup, de Spiegel, de Bammelberg, de Rosenfpart, de Duve, de Hube, de Schaugard, de Must, de Gris, de Falcke, de Brune, de Laxman, de Duram, de Baggen, de Norman, de Gofs, de Matre, de Rosengard, de Totten, de Ronnouu, de Krumpen.

Ex hac nobilitate eligitur *Præfectus, sive Magister aule*. Hoc officium fere est tale, cuiusmodi Major domus in Gallia, is enim plerumque residet Hafniæ, tanquam Vicarius regius & dirigit res a Rege ad se destinatas.

Deinde *Marischalcus* tempore belli & pacis ea quæ ad expeditiones pertinent procurat. *Admiralius* naves edificat, veteres restaurat, & singulis annis ea ordinat, quæ ad tutandum Oceanum & res nauticas pertinent. Habet & is sub se constitutum adhuc alium Admiralium, & in singulis navibus præfectum ex equestri genere prognatum.

Cællarius regni, ad hunc ex omnibus Provinciis ac Insulis appellatur, a quo ad Regem & Senatum Regni appellatio vicissim devolvitur.

Singulæ

Singulæ provinciæ divise sunt in HAERRET ut vocant, sive in dioceses, sub quibus multæ sunt parochiæ, ibi primum de jure disputant, si rixæ fuerint invicem ortæ. Hinc licet appellare ad Iudicem terræ istius. Deinde ad Cancellarium, postremo ad Regem ac Senatores, ibi finalis sententia promulgatur. Habent jus scriptum, compilatum a Woldemaro primo, Episcopis ac Senatoribus, Legi naturæ valde congruum, & non multum a Romanis Legibus discrepans, sed quo vigore hujus multo citius lites finem assequi possint, lataque sententia paratam habeat executionem: Primi Iudices si iniquam tulerint sententiam in dimidiam partem bonorum condemnantur, quorum Rex capit dimidiam, & læsus sententia injusta, alteram partem. Senatoribus adhibuit Woldemarus primus (ni fallor) Episcopos, quos rursus Christianus propter certas causas ac rebellionem amovit.

Cancellarius Regis, qui plerumque in aula Regem sequitur, habet sibi adjunctos 7 vel 8 Nobiles Secretarios & Scribas, & omnia negotia tractantur a Rege ipso. Si autem aliquid magni accidit, ut de pace aut bello, item de fœderibus ineundis, de finibus defendendis sit deliberandum, Concilium Senatorum a Rege indicitur. Nec licet Regi ullum tributum imponere Regno ac nobilium rusticis, absque consensu Senatorum & Procerum.

Aerarii item Præfectus, qui omnes toius Regni redditus, tam castrorum, quam prædiorum, nec non telonia tam in mari, quam terra colligit, rationes audit, examinat, inquirat, quitantias pecuniam offerentibus reddit, hic habet adjunctos duos ex nobilitate, & Scribas multos ex Plebe, pro quo labore habet annuatim stipendiū.

TERTIVS, est status Ecclesiasticus, in quo fuerunt Episcopi septem, ut Archiepiscopus *Lundensis*, Episcopus *Roeschildensis*, *Orthoniensis*, *Ripensis*, *Wiburgensis*, *Ahusensis* & *Sleswicensis*, ad quem cæteri etiam Canonici referuntur. Hi habent decimas in regno: quæ tamen in provinciis diversis, diverso modo dividuntur, dimidiam partem decimarum percipiunt Episcopi, dimidiam Rex, aliquam Canonici, pastores, pars etiam ad ædificandas ecclesias contribuitur: & quantum ad Pontificium jus attinet, semper in hoc Regno quemadmodum etiam in Gallia, nominationes & ordinationes prælaturarum Episcopatumque, a Regibus ad hoc usque tempus collatae fuerunt, ut etiam ex responso Woldemari primi Regis Daniæ, ut arbitror, quod hic annexere libuit, constat. Cum Pontifex Romanus a Rege hæc & similia postularet, fertur rescriptisse Rex: Regnum habemus a subditis, vitam a parentibus eligi, Rionem a Romana Ecclesia, quam si repetis, remitto per præsentem.

O ij

Et

Et quemadmodum Caroli Quinti prudens decretum laudatur, quod in posterum Ecclesiasticæ personæ nullam rem immobilem coemere possent, absque Principum consensu. Sic Christianus Tertius aequè prudenter constituit, ne Ecclesiastici aliquid vendant, absque Regis expresso mandato. Alioqui Religiosi sunt optime provisus in toto Regno a Christiano 3 piæ memoriæ, & Scholæ particulares multis in locis erectæ, veluti etiam in Islandia duæ, ubi etiam habent propriam Typographiam. Vna tantum est in toto Regno Academia Hafniæ, quæ fundata est a Christierno primo, permisso Sixti Pontificis, anno Christi 1478. Quam Fridericus secundus, quanquam bello Suecico septennali erat implicitus, tamen locupletavit, & ejus proventus sexaginta millibus thalerorum auxit.

QUARTVS, Status est *Civium & Mercatorum* in Urbibus ac Opidulis habitantium. Hi habent propria privilegia, quibus fruuntur, & his attributi sunt agri proprii ac silvæ limitibus circumductæ. Hi etiam mercaturam exercent in agro & Mari in omnibus partibus Europæ. Ex his, quemadmodum etiam ex rusticorum liberis, eliguntur Episcopi, Canonici, Pastores & Senatores urbium, Scribæ in Caltris & Arcibus, magistri ac gubernatores navium, aliqui etiam horum præficiuntur Teloniis. Iudicia omnia minora, ex his constituuntur præfidentum uno ex Nobilitate.

QVINTVS, Status est *Rusticorum*, horum duo sunt genera, primum vocant *Freybunden*, id est Liberi Cognati. Hi possident agros hæreditarios, paullulum tamen inde singulis pendunt annis. Hi etiam mercaturam & piscaturam exercent. Servitiis præstandis non opprimuntur, nec tributa pendunt, nisi consentientibus Regni Senatoribus. Alterum genus est eorum qui non possident bona hæreditaria, sed a Rege, Nobilibus aut Ecclesiasticis personis ea conducunt, & servitia multa inde Dominis præstare coguntur, prout cum Domino agri convenerunt.

Hæc fere sunt, quæ de Politia Danica exponenda mihi fuerunt, ex quibus patet Monarchiam Danicam, plerumque fuisse optime constitutam, Nobilitatemque liberam electionem Regis semper habuisse, attamen ex familia Regia, ut antea jam dictum est, unde hoc commodi consecutum est, ne Dani intestina habuerint bella & dissensiones, nisi quæ ortæ fuerunt inter Regiam familiam, quas tamen cito composuerunt, interventu aliquot Nobilium, præsertim cum Regum filii nullam capiant Regni partem.

Deinde cum omnes sint tantum Nobiles in Regno, & Baronum & Comitum Ducumque nomina & titulos ignorent, nullus tantis affluit opibus, ut iis filius se familia Regum opponere audeat, eo quod inter filios & filias semper dividitur paterna hæreditas.

In Dania summa dignitas est Equitum quos ab ornamentis, quæ illis tribuuntur Auratos vocant: sed illa nemini nisi tempore pacis & belli bene de Republica merito confertur.

Ita habent Reges Daniæ optime florentem rempublicam: quæ facile ab externis hostibus defendi potest, cum subditi unanimes cum Rege ut naturali suo domino terra marique hostibus resistere queant. Huic Regno florentissimo hoc nostro tēpore præest CHRISTIANVS quartus, quem ut cum omnibus Senatoribus & nobilitate totius regni incolumen Deus Optimus Maximus conservet, eique tranquillam & pacificam concedat gubernationem, ex animo precor.

O iij

DANIA

DANIAE REGNUM

Arctoi Orbis tertium.

*Regio.
Situs.**Caeli temperies.
Soli fertilitas.
Animalium va-
rietas.**Imperium majorum.**Fionia,
Zelandia,
Nomina,
Unde dicta Ze-
landia,
Situs,
Urbes.*

Dania duobus tantum locis continenti juncta est; eam a plaga Mundi Occidua, Oceanus Germanicus, ab Ortu Solis Mare Balthicum lambit & littora pulsat, ad Septentrionem Norwegia & Suecia, ad Meridicm Holfatia, Megalopolis & Pomerania obtenduntur. Ea in creberrimas Insulas disjunctissimas distribuitur. Caeli temperies, una cum salubritate aeris Danos blande, ut Ioh. Coldingensis verbis utar, refocillat. Terræ ubertas nutrit: Volucrum suavissimus concentus recreat; Silvarum Nemorumque varia materia oblectat: In quibus Porci innumerabiles oberrando, nunc glandibus quercinls, nunc fructibus faginis ad voluptatem faginantur. Multifformes simul atque Animalium species & florida prata delectant. Maris affluetia & penu conferuissimū, Danos cum magna Europe parte alit, & quo ad vitæ usum carere nequeunt, Natura Danis minime invidit. De Imperio autem Majorum scribit Munsterus: *Danum*, quendam multis ante Christum sæculis in sua Dania regnum primum tenuisse, à quo, Regum Danicorum stemmata ceu quodam derivato principio, splendido successione ordine profluxerunt. De hujus autem successoribus ac reliquis Daniae Regibus Munsterum vide fusilsime disferentem. Nunc Danorum omnis regio Maris faucibus intercepta consistat multis partibus, quarum præcipuæ sunt *Jutia*, *Fionia*, *Zelandia* & *Scania*, præter Insulas singulis partibus adjacentes.

Jutia, quam nonnulli *Gothiam* appellati volunt, quòdam Cimbrorum fedes, apud Historicos & Geographos *Cimbria Chersonesus* dicitur, & in *Jutiam Meridionalem* & *Septentrionalem* dividitur. Hujus Septentrionalis *Jutia* descriptionem vide secunda Tabula Daniae. *Meridionalis Jutia* olim dicta *Nordalbingia* inelytum Ducatum Slesvicensem complectitur, cui Holfatiæ Ducatus nunc quoque subjungi poteit; horum ampliorem declarationem suo loco, videlicet tertia Tabula Daniae invenies.

Fionia particularior quoque descriptio sequitur, quarta Tabula Daniae comprehensa.

Zelandia quæ & *Sialandia* inter reliquas Daniae Insulas est maxima, *Codonomi* Melæ, ut censent Olivarius & Ortelius. Hanc alii *Zelandiam* quasi maris terrā, quod undique mari incincta sit: alii vero quasi feminis terram, eo quod sua sponte absque annua stercoreatione segetum omnis generis ferax sit, dictam volunt. Longitudinem habet hæc Insula itineris bidui, atque latitudinem fere æqualem. Quindecim Civitatum, duodecim Arcium Regiarum capax est. Inter Civitates autem *Hafnia* sive *Copenhagen*, est præcipua totius Daniae Metropolis, magnitudine, opulentia & maxima Portus commoditate insignis, quem & incredibilis profunditas & obiectus Insulæ quæ *Amagget* vocant nautis tutissimū facit. Ex qua passim Ecclesiis ceu perpetua seges Doctorum, atque eruditissimorum Pastorum tam in regno Daniae quam Norwegiæ subministratur atque sufficitur. Supra *Hafniam*

DANIA

MARE GERMANICVS

DANIA.

112

Hafniam est *Helsingora* & prope eam Arx Regia *Cronenburgum*, de qua infra, cui ab altera parte ultra Mare simi-
lis Arx *Helsingborch* cum Opido ejusdem nominis respondet. Ibi *Zelandia* & *Scania* prominentibus utrimque
promontoriis ita prope coeunt ut vix parvi milliarii inter se relinquunt Maris spacium quod *De Sund* vocatur.
Ad hunc locum omnes naves Orientem versus cursum insituentes, velut ad centrum coire & Regi vectigal pe-
dere coguntur: cumque in utroque littore arx posita sit, Rex quando id necessitas postulat, suis in medio col-
locatis navibus, ita has fauces occludere potest, ut quantumvis etiam numerosam classem ab ingressu, vel egressu
suo prohibere queat. Huc saepe uno die 200 saepe etiam 300 naves ex variis Europae partibus convenire contin-
git. Est & hic *Roeschildia* sedes olim Episcopi; ibi multorum Regum & Ducum insignia monumenta conspicio-
untur: nunc autem ad tenuitatem perducta, quod cives urbium confisi munitionibus soleant inolescere. Sub
Zelandia autem sequentes sunt Insulae, *Amigria*, *Huena* sive *Ween*, *Moensland* in qua civitas *Stegoa* & plures alie.
Habet *Zelandia* unum Episcopatum cujus Praesul *Roeschildia* sedem antiquitus, uti diximus, habuit.
Scania inter Regni Daniae Provincias magnitudine & opibus admodum insignis est regio, atque cum Suecia co-
tineas. Hanc alii *Scandinaviam* pro *Scandinavia*, id est, *amantam Daniam*, alii *Scaniam*, atque alii *Sceni-
giam* dixerunt, vulgo *Scoenam*. Plinius eam tum *Scandiam*, tum *Scandinaviam* vocat, sed in eo fallitur, quod
Insulam esse putat *incomperta magnitudinis*. Sed Ortelius hanc Plinii *Scandiam* & *Scandinaviam* non *Scani-
am*, sed eam Peninsulam esse, quae hodie tria amplissima Regna Norwegiam, Sueciam & Gothiam aliasque
regiones comprehendit, autumat, ut supra quoque diximus. Undique cingitur haec Scania Mari, praeter
num Terrae brachium quod porrigitur in Boream, ac inde recurvatur in Orientem ubi Sueciae jungitur: sed
intercedunt profundi saltus asperrimaeque rupes, per quas e Scania in Gothiam Sueciae partem iter agere
tam difficile, ut fere levius sit marino discrimine vitare terrestrem laborem. Regio Coeli beneficio, Telluris
obsequio, Portuum & Emporiorum commoditate, maritimis opibus, Lacuum & Fluminum piscatione, venan-
tione nobilium Ferarum, Auri, Argenti, Aëris & Plumbi inexhaustis venis, Opidorum frequentia, civilibus in-
stitutis nulli cedit beatæ regioni: unde & *Schondia* illi nomen mansit, teste Munstero. Haec quondam in
os ducatus, *Hollandiam* & *Blekingiam* divisa, nunc Praefecturas viginti tres & civitates quindecim compo-
nitur. Ejus Metropolis est *Londia* sive *Londia* ubi Regni Archiepiscopus sedem suam fixit. Est etiam hic
Malmogia, quae & *Ellebogen*, dicitur, insigne Emporium & praecipua: otius regionis civitas propter munditiam
& frequentes negotiationes, quas ibi provinciales exercent. In *Hollandia* est arx *Warburgum* altissimis Moun-
tium jugis superstructa. Eam a Suecis anno MDLXV captam & imposito praesidio munitam cum *Dania*
Ranzovius jussu & auspicio Regis *Friderici secundi* arcta obsidione premeret, ut tandem se dedere sit coactus,
globo ex tormento aëneo per caput trajecto peremptus est an. MDLXIX vir virtutibus & laude belli
de illustris. Adjacent huic Regioni Insulae *Landoe*, *Hanno*, *Bornholm* Insula famosa in quatuor praefecturas di-
visa, & tres Civitates ac unam Arcem continens. *Gotlandia* in qua antiquum Emporium *Wjsby* aliquando val-

Scandia.
Nomina.

Situs.

Caeli temperies
& *Soliqualitas.*

Urbes.

Iure igitur felix istud nominis auspiciū soboli Iapeti obrigit, quæ in orbem circumiit, & uti præ se fert appellatio, curriculum datum præscriptumque forte absolvit; ab ortu solis substratis terris ad usque ejus positum, terras omnes emensa. Nemo namque historicæ cognitionis tam est rudis & ignarus, quem lateat Gothorum & Vandalorum (qui Cimmericorum progenies fuisse) armis Hesperiam utramque occupatam possessamque fuisse. Quare quum consentientibus calculis è Gomero propagatos esse Cimmericos, omnes fateantur, qui quum principio interiora Asiæ penetralia tenuissent, a Scythis pulsi, & semper ad occidua tendentes, in Scandiam, inde in Cimbricam Chersonesum trajecerunt; quod convenientius vocabulum gentis Cimbricæ auctori Gomero, & vicissim genitoris sui nomen retinenti populo aptari potuerit, quam a circumeundi & circumquaque palandi studio, non perspicio. Quæ namque gens una majorem terrarum circuitum confecerit, haud facile legendo didicisse quenquam arbitror: id quod aperte ac diligenter explanat Iosephus Antiquitatum Judaicarum accuratus scriptor, qui Gomeri posteros ex Armenia profectos ad Tanain usque annem excurrisse, inde per Europam universam extremis Gadibus tenus terras omnes multitudine inundasse scribit. Clarissime vero propagandi & conficiendi cursus sui studium ea in gente Plutarchus in vita Marii explicavit, cujus verborum sententiam solum appendam Latinis auribus, ne citandis Græcis lectori fastidium pariam, chartæque odiose prolixus onerem. Cimbrōs (inquit) prædicant, quoties loco se movent mutatis sedibus, non uno impetu aut assidue, sed quolibet anno ubi tempestatibus fovet commoditas, prorsum semper tendendo, proximas quasque regiones bello aggredi, quumque varia inter illos populorum sint nomina, communi appellatione Celsoscythas agmen suum vocare. Alii referunt Cimmericorum, quos ab antiquo Græci cognoverunt, non magnam fuisse universitatem, sed exules potius quosdam aut seditiosos a Scythis exactos, a Mæotide in Asiæm transmisisse, ductore Lygdami: longe vero maximam & bellicosissimam gentis portionem in extrema maris Oceani ora confedisse, ac regionem opacam, nemorosam, & propter præcelsas spissasque silvas ad Hercynium usque saltum pertingentes, soli inaccessible colere. Hactenus fere verba illius ut cunque reddidi. Unde vero Cimbrōs Germanico etymo Plutarchus, aut Gallico Festus Pompeius latrones ac subesseores dici probare queant, non intelligo, nisi pro latronibus milites conductitios accipiamus, aut nisi videatur Plutarchus id retulisse ad peculiarem Genti morem belligerandi, ut quæ clandestinis latronum more insultibus finitimos opprimeret: atque ita memorat impetuoso illorum incursum percussam Italiæ timuisse, quæ gentē neque de nomine gentilitiq; sede notam, repentinæ nubis instar suis cervicibus ingruere intellexisset. Hactenus Iunius. Iulia hæc in quatuor sedes Episcopales latissime patentes divisa est, in *Ripensem* quæ Ripæ, *Arhusiensem* quæ Arhusii, *Vandalicam* quæ Aalburgi, *Viburgensem* quæ Viburgi consistit. *Ripensis* diocesis, Præfecturas triginta, Civitates septem & Regias Arces decem habet. *Koldingæ* Regina Dorothea Christiani tertii vidua, scholam suis sumptibus instruxit. *Arhusiensis*, Præfecturas 31, Civitates septem & Arces quinque habet. *Arhusium* sive *Arhusia*, Emporium est celebre, ob Portum, quem ingens illud Promontorium Hellenis efficit, quod ab arce Regia Kalloë, per ditionem Mols, usque ad altissimum Montem, *Ellensbergh*, ad duo milliaria protenditur, &

Orbes & opida.

Aalburgi, *Viburgensem* quæ *Viburgi* consistit. *Ripensis* diocesis, Præfecturas triginta, Civitates septem & Regias Arces decem habet. *Koldingæ* Regina Dorothea Christiani tertii vidua, scholam suis sumptibus instruxit. *Arhusiensis*, Præfecturas 31, Civitates septem & Arces quinque habet. *Arhusium* sive *Arhusia*, Emporium est celebre, ob Portum, quem ingens illud Promontorium Hellenis efficit, quod ab arce Regia Kalloë, per ditionem Mols, usque ad altissimum Montem, *Ellensbergh*, ad duo milliaria protenditur, &

tam suo, quam Insularum aliquot objectu, placidum nautis æquor efficit. Sub hæc Diœcesi Insulæ sunt *Samsøe, Hiobn., Tuen., Hiarnoe* Gerno forte, *Hilgenes* & aliæ plures. *Vandalica* quæ & *Bioglarviensis* Diœcesis, Præfecturas tredecim & Civitates sex habet. Partes ejus maxime illustres sunt *Wendysffel, Hanaharet, Thyland* & *Morsøe*. *Wendysffel*, sive *Vensilia*, id est, *Vandalorum terra* & *sedes*, Præfecturas sex, Opida tria & Arcem unam habet. Hic est mons *Alberg* in quo gigantum monumenta conspiciuntur. Adjacent Insulæ *Grysholm, Hertzholm, Tydscholm* & aliæ. In *Handharet* est rupes visendæ altitudinis, *Skarringhlint* dicta, & in oris ejus *Syrtes*, quas *Sandores* & *Braccas* vocant. Ejus subsunt Insulæ *Oland* & *Oxelholm*. Præfecturas quatuor, Opidum unum nomine *Thyftad*, ubi Christianus tertius scholam juventuti primus condidit, & Arcem unam *Orumnam* habet. Sub ea sunt Insulæ *Hansholm, Ostholm, Jegen, Cifland, Egholm, Bodum, e Morsøe*, Præfecturas tres, unicam Civitatem *Nicopiam*, & Arcem unicam *Lundstod* habet. Insula ei adjacet una, *Ageroa*. *Wiburgensis* diœcesis Præfecturas sedecim, Civitates tres & totidem Arces complectitur. *Viburgi* generale Concilium Triumvirorum nobilissimorum & sapientissimorum de causis civilibus cognoscendis & dijudicandis, toto fere anni spatio continuatur, nisi ubi inquietæ functionis molestis defatigati, se in prædiis suis paullulum recreant & vires recolligunt. Huc universæ Cimbricæ Chersonesi casus, querelæ de finibus & hereditatum controversiæ, omnesque capitalium causarum animadversiones, cujusmodi sunt cædes, adulteria, furta & veneficii crimina deferuntur. Ad *Wensliam* Peninsulam, ubi in conum definens, paullatim se ad Solis ortum æstivum inflectit, est ille *Iutiæ* angulus, ob pericula nautis adeo formidabilis. Nam ingens dorsum & *Syrtis* longissime se in Mare protendit, ut, qui tuto & citra periculi metum esse volunt, non propius duobus milliariibus ad littus accedant. Tale est omne *Iutiæ* littus Occidentale, ut qui in *Norwegiam*, velex Oceano in Orientem navigare intendunt, longo circuitu *Iutiam* evitare cogantur. Sunt tamen quatuor omnino Montes in hoc littore, ex quibus nautæ habent suas observationes & indicia. Incolæ hujus tractus piscaturam exercent. Cum autem Portum, & fidam navibus stationem non habeant, naves suas ex alto venientes, convocatis in subsidium focis & vicinis ex Mari in littus pertrahunt, usque eo, quo fluctus Maris transcendere, easque levando tundendoque lædere minime possint. Copiosissima hic in Mari variorum piscium, atque imprimis Alecum captura. His expositis non alienum duxi Coronidis loco adjicere, quod Incolæ harum Regionum Septentrionalium fuerint & adhuc sint frigidi & sicci, proceræ staturæ, faciei pulchræ, boni coloris, jucundi, læti, suspiciosi, callidi ac in negotiis providi, sani, superbi, amantes suorum, multum comedant ac bibant, bene concoquant, ideoque diu vivant, sanguine abundant, mores severos habeant, & propter cordis calorem, sint pugnaces & rixosi, ament pericula, venationes & peregrinationes, suarum opinionum sint defensores, nihilominus justitiæ memores, in omnibus litiis addiscendis adprime dociles, musarum amantes, & pacta & contractus sancte observent, multos habeant liberos, & quod scemina ipsorum difficulter pariant, sintque formosæ & in administratione rei familiaris tenaces & prudentes: ex Catharro autem, morbo regio, angina, pleuricide, fistulis, aqua intercute vel pthifis pleurumque moriantur. Achilles Gassarus testatur hic inventa fuisse a Monacho tormenta bellica.

Mare.

Commoditas.

Mores.

Daniae tertia Tabula, In qua Slesvicensis Ducatus pars & Holfatia.

*Ducatus Slesvicensis.
Unde dicatur.
Imperium majorem.*

HEC de Italia Septentrionali; sequitur *Meridionalis*, quae veteribus, quod a reliqua Germania per Albim fluvium ad Boream divulsa sit, atque interclusa, *Nordalbingia* est dicta. Ea duos ducatus Slesvicensem & Holfatiae complectitur, de quibus ordine nobis est dicendum. Ducatus Slesvicensis a Metropoli & pervetusto Emporio Slesvico nomen habet. Olim haec regio *Ducatus Jutiae*, dicebatur, quae Waldemarum Abelis Regis Daniae Pronepos primus in feudum accepit ab Erico Rege circa annum 1280. Extincta autem Regum ac Ducum stirpe mascula, & Ducatu Slesvicensi cum regno in unum redintegrato ac consolidato, *Margarita* trium Regnorum Regina ducatum Slesvicensem permittit *Gerardo* Comiti Holfatiae, hac conditione, ut a rege Daniae collatum beneficium recognosceret. Ceterum civitates Ducatus Slesvicensi subiectae quia iisdem cum Danis gaudent privilegiis, eodem quoque jure cum iis utuntur. Subditi a sententiis Magistratum cujuscunque loci ad Principes ac eorum Senatores possunt provocare & non ultra, ut privilegiis cautum est. Generalis autem gubernatio horum Ducatum Regi Daniae ac Adolpho Duci Holfatiae incumbit, & per vices ab uno ad alium transfertur. Proinde cum ad Regem devolvitur, Regiae suae Majestatis nomine per *Henricum Rantzovium* Vicarium Regis administratur. Praecipuum hujus Ducatus Opidum *Slesvicum* vulgo *Schleswick*. Germanicae originis nuncupationem habet, ob situm, quem ad Sliam, in maris Balthici sinu obtinet. *Wick* enim & Opidum, & incurvum Maris recessum, sive sinum; & Vicum etiam praefixis Saxonibus sonat. Quomodo *Becanus*, in suis *Gotodanicis* observavit. *Crantzius* & qui Saxonum conscribere historias, aliam Slesvico appellationem attribuunt, quam etiamnum apud Danos & Frisios usus retinere videtur. Hi enim sua lingua hoc Opidum *Heidebui* vel *Heideba* nuncupant, eo quod a quadam Daniae Regina, cui *Hetha* nomen, dicant primitus esse conditum. Est autem peropportuno ad negotiationem situ, Portum habens ad exercenda commercia, commodissimum. Non procul ab hoc Opido *Gotopia* arx sita est. Telonium hic celebre, ubi compertum, fertilibus annis ex Dania *L. M. Boum*, in Germaniam abacta vestigal solvisse. Est & in hunc ducatu *Flenburgum*. Opidum celebre, hoc inter Montes excelsos, littori Maris Orientalis adjacet, in quod ejus Portus se extendit, tanta commoditate, profunditate & securitate, ut singuli fere cives ex domibus suis naves mercibus implere, & easdem rursus exonerare possint. Sunt & *Husennum*, *Haderslebia*. Habet unum hic Ducatus Episcopatum Slesvicensem: Capitula duo, Monasteria tria: Castra tam Principum, quam Nobilium varia. Ordo autem Senatorum cujus iam aliquoties facta mentio plerumque constat numero *XXIIII* personarum equestris ordinis, quibus adhibetur generalis Cancellarius, nec non nomine uniuscujusque Principis duo Juris Doctores.

Opida.

Senatores.

*Holfatia.
Unde dicta.*

Holfatiam, a silvarum saltuumque frequentia, quibus commune cum lignis nomen in lingua indigena est (nam & silvam & lignum promiscue *Holt* Cimbrici ac Germani inferiores dicunt) nomen obtinere arbitrantur.

Holfatia Ducatus.

DANIE TABVA

119 33

DANIÆ III TABVLA.

120

*Situs.
Soli qualitas.*

*Animalium va-
rietates.*

*Imperium majo-
rum.*

Urbes.

Lacii.

*Flumina.
Maris commo-
ditates.*

Montes.

Est enim regio silvis saltibusque frequentissima. Nec defunt qui a Cavo lapide etymon vocis advovent, quod Duces Holfatiæ, Comites a Cavo lapide prius dicti sint. Terminos habet ab Ortu Bilenam fluvium; ab Occasu Storam, ab Austro Albim: a Septentrione vero Eideram. Regio ipsa nemorosa ac saltibus occupata, unde lignorum affatim, ut plus illis lignorum pereat, quam Frisiis suppetere possit, cum nihilominus focos largissime instruant ipsi. Verum cum silvarum apud eos finis non sit, Quercus tamen vix gignit robustas, sed Fagis plena omnia, quarum fructu Porci saginantur, majori quam dici queat numero. Ager plerumque singulis trienniis, mutatis vicibus, piscationem uberem, ac frugum divitem præbet messem. Tribus enim annis colitur, feritur, metiturque arum, tribus deinde annis stagna admittuntur, ut pisces depascantur gramina ac pinguis quædam adducatur maceries, agrum fertilem reddens. Vineta non fert, nec Oliveta hic locus. Ferarum frequens est venatio. Equorumque magnum hæc regio producit numerum. *Holfatia* divisa est in partes quatuor in *Dithmarsiam*, *Holfatiam*, *Stormariam* & *Wagriam*. Hæ fuerunt olim Comitatus & postea a Friderico Imperatore tertio, Christierno primo id petente, erecti sunt in Ducatum, qui jam Sacro Romano Imperio 40 equites ac 80 pedites alere tenetur. *Dithmarsia* autem primo in libertate constituta fuerat per aliquot centum annos, quæ etiam a Friderico Imperatore, Christierno primo in feudum concessa, tamen eo tempore nondum subacta fuit. Filii quidem ipsius Rex Ioannes & Dux Fridericus anno Domini 1500 expeditionem in illam susceperunt, sed istorum exercitu fuso libertatem suam *Dithmarsia* defenderunt, donec tandem a nepotibus Christierni I, Duce Ioanne & Adolpho, ac Friderico II, Rege Daniæ sunt victi ac superati anno Domini 1559. In *Holfatia* urbes hæc, *Segeberga* in *Wagria* *Holfatiæ* regione, quarto a *Lubeca* miliari. *Itzhoen* sita locique natura, navigationeque præstans opidum: *Stora* cingitur piscoso & navigabili flumine, quod in intima *Holfatia* ortum, aliquot Opida & nobilem illam *Ranzovianam* domum *Bredenbergam* alluit, posteaque se in *Albim* exonerat. *Chilonium* vulgo *Kile* vetus est Opidum, Portumque habet capacem, in quem ex *Germania*, *Livonia*, *Dania*, & *Suecia* magno *Holfatiarum* quæstu merces deferuntur. Sunt in eodem *Holfatiæ* tractu *Cremps* & *Remholdsburgum*: illi nomen est a fluvio præterlabente, huic a conditoribus. Sunt & *Meldorpia*, *Hennickste* & *Tellinckste* in *Dithmarsia*, & *Stormariæ* Metropolis *Hamburgum* Emporium nobile ad *Albim*, quod post multas calamitates bellicas a *Carolo magno* restauratum est, & tempore *Henrici IV* Imperatoris muris cingi, portisque tribus & turribus duodecim ornari cepit. In hac urbe vivit sepultusque est *Albertus Crantzius*, Historicus neque indifertus, neque mendax. Paludibus frequens regio, inprimis vero *Dithmarsia*, quæ paludum beneficio innixa semper obsequium Daniæ Regum respuit, superioribus annis jugum admittere coacta. Fluviorum qui hanc regionem irrigant, nominatissimus est *Egidera* vel *Eidera*; sunt & alii, quorum plerique rivuli potius quam iusti fluvii dicendi. Cæterum mare *Balthicum*, qua parte *Holfatiam* & *Slesvicum* Ducatus alluit certos habet & jucundos sinus, *Isthmos* Græci nuncupant, in quos magno accolarum commodum erumpit, & tutos negotiatoribus navibusque marinis fluctibus defatigatis præbet recessus. Piscatum etiam uberem & maxime *Salmonum* alicubi subministrat. Regio plana est, que

quæraris extollitur Montibus, & quem inter duos præcipuum exhibet is minime rarus, situ est perjucundo, & belli togæque ornamentis quibus a nobilissimo viro Henrico Rantzovio decoratur, admodum celebris, inter Lubecam & Hamburgum urbes nobiles. Arcem tam antiquitate, quam primo conditore illustrem sibi impositam, & ad radices Opidum adjunctum habet. Silvæ hic frequentes, quibus pene tota implicata ac referta, *Silva.* imprimis Dithmarsia. In his *Borchholt, Burgholt, Alverdorpenholt, Refenwalde* ac complures alia. Habuerunt autem Holsati 48 viros totius terræ Præsides, ad hos ex singulis parochiis appellatio devolvebatur. Hi judicium exercebant. Subactis autem illis cum jam divisi sint in duas partes, in singulis præcipui eliguntur ex Incolis ejus terræ *Senatores.* viri xii una cum Præfecto, qui plerumque est Doctor sive Licentiatus juris. Hi omnes honesta habent salaria à Principibus, additurque illis scriba, nec non inspector sive Præsides ex nobilitate Holsatica. Horum alter ex parte Regia plerumque est Præfectus Steinburgensis, alter vero ex parte Ducis Adolphi, est Præfectus Gortorpiensis. Subditis tamen libera conceditur appellatio ad Principes & Senatores utriusque Ducatus, tam Slesvicensis, quam Holsatenfis, sed non ulterius. Habuerunt antea jus scriptum, quod paullulum jam mutatum est, & secundum jus commune reformatum, compilatumque ab Henrico Rantzovio Vicario Regio, Sigefrido Rantzovio, domino quondam in Nienhus, D. Adamo Trazigero & D. Erasmo Kirsemio, secundum quod jus omnes causæ deciduntur & poenæ delictorum irrogantur.

Holsatia habet quatuor ordines, Nobilium, Ecclesiasticorum, Civium & Rusticorum, quorum duo sunt genera. Aliqui enim possident bona propria, hæreditaria ac libera. Alii vero bona conductitia censui aliisque exactionibus & servitiis obnoxia. Nobiles habent arces ac prædia sua cum pleno dominio majore ac minore, cum venationibus, piscationibus & aucupiiis, quæ maxima ex parte sunt allodialia & hæreditaria. Nonnulla sunt feudalia tam masculina, quam foemina. Familias non habet ultra 24, quarum nomina in Holsatica chorographia recensentur, ex qua excerpti possunt, sed in singulis multi ex eadem stirpe progeniti existunt, *Familia nobilitas.* ut Rantzoviorum fere hoc tempore sunt centum & quinquaginta castra, ac varias possessiones obtinent. Inveniuntur etiam Alefeldiorum & Powischiorum fere totidem. Habet Holsatia Episcopatum unum, videlicet *Lubecensem.* Hamburgensis enim Episcopatus Bremensi subjectus est. Nobilium lites dijudicantur a Senatu Ducatum judicio, præsidentibus plerumque Principibus, ut privilegii ipsorum cautum est. Ab ordine Senatorio interposita idonea cautione appellare licet ad Cameram Imperialem. Cives gaudent propriis privilegiis ac utuntur jure Romano sive etiam Lubecensi. Subditi a sententiis quas Senatus Civitatum tulit, appellare possunt ad quatuor Civitates judicio peculiari exercendo destinatas. Ab his permittitur ipsis appellatio ad Principes & Senatores Holsatiæ, ac ulterius etiam ad judicium cameræ Imperialis, ita tamen ut cautio idonea præcedat. Rusticorum causæ ventilantur per eorum causidicos sub dio in patentibus campis. Adfuntque ejusdem loci viri nobiles una cum Præfectis ac duobus assessoribus, veluti testibus. Ibi in medium prodeunt, qui contra alios litem se habere existimant, auditisque & cognitis partis utriusque actionibus defensionibusque, conventus universus rusticorum è consilio exire jubetur. Expensis ibi diligenter controversiis in consensum redeunt vocatisque litigatoribus de jure pronuntiant.

Daniæ IV Tabula, Fioniam cū circumjacentibus Insulis continens.

*Fionia.
Unde dicta.*

Situs.

Soli fertilitas.

*Animalium va-
rietas.*

Vrbs.

*Maris commo-
ditas.*

Montes.

HÆC pro Methodi ratione de Ducatu Slesvicensi & Holsatia sint satis; succedit *Fionia* cum Insulis circumjacentibus. *Fionia* vulgo *Fuynen*, primum locum inter ceteras in sinu Codano Insulas a Zelandia tenet. Nomen habet a pulchritudine. Est enim tam formæ quam situs amœnitate conspicua. Tam modico autem interfluente freto, *Middelfar Sunt* dicto, a Continente Daniæ avulsa est, ut cohasisse videatur. Hæc sicut ab Occasu Iutiam, ita ab Ortu Zelandiam prospectat, ac medium Daniæ locum obtinere putatur; ab extimæ remotionis limite pari spatiorum intercapedine disparata. Habet in longitudine miliaria duodecim & in latitudine quatuor. Terra (ut Mare piscosissimum taceam) est uberi gleba & colono admodum grata. Copioso enim Frumentorum proventu ita abundat, ut ad remotissimas regiones, ea quotannis passim emittat, præsertim Siliginem & Hordeum. Ac cum ager iste multis dotibus, & cerealibus bonis adeo sit fecundus, nunquam tamen stercoatur. Vnde ante civitates multum factoris esse ob abjectos pecorum fimos, qui ibi nulli usui sunt, scribit Munsterus. Tot etiam Regio hæc Boum armentis abundat, tam fecunda Vaccarum atque Equorum mater ac nutritrix est, ut numerosos Boum & Equorum greges Germanis annuatim suppeditet. Nec desunt, ob multas per totam Insulam silvas, Cervorum, Capreolorum, Leporum atque Vulpium venationes. In ejus quasi medietullo Metropolis est *Ottonia* vel *Ottonium* vulgo *Ottenfche* Vrbs Episcopalis ab Ottone primo, multorum testimoniiis ædificata, circa ea tempora, quando Heraldum regem ad fidem Christianam suscipiendam impulisset. Vrbs hæc Emporium est Insulæ non vulgare, in quo circa festum Epiphaniæ Insulanorum ac præcipue nobilium frequens conventus, sicut Kilonii in Holsatia, celebrari solet. Discreta est autem Fionia in Præfecturas viginti quatuor, Civitates sexdecim & Arces Regias sex. Reliquæ autem Civitates circum Ottoniam vultu centrum æquali prope distantia, in Maris littore ita sunt conditæ, ut Portuum situlque oportunitate, negotiationes suas, non solum in Mari Balthico, verum etiam per Sueciam, Norwegiam, Russiam, Belgium atque Germaniam longe lateque exercere soleant. Inter eas sunt *Niburch*, *Sienburch*, *Faborch*, *Assens*, *Bogens*, *Middelfort*, *Kettemynde*. Arces Regiæ præcipuæ *Neuburgum*, *Hagenschow*, *Hunfagel*, *Escheburg*, & curia *Rugard*. Pagi hic complures, & Nobilium prædia non pauca. Est enim hæc Insula ob cœli amœnitatem, & jugera fructuosa, Nobilibus viris gratissima. Mare incredibilem piscium foeturam & copiam subministrat: ac Sinus omnis tanta piscium frequentia repleri consuevit, ut interdum impacta navigia vix remigii conamen eripiat, nec jam præda artis instrumento, sed simplici manus officio capiatur. Qui littora inhabitant, præter agriculturam, piscationibus etiam incumbunt, unde non contemnenda rei domesticæ compendia sibi comparant. Sunt etiam quadam in hac Insula loca, bellicis præliis nostra memoria nobilitata. Est enim Mons quidam *Oebenberg* non procul ab arce Hagenschow, in quo regis Christiani tertii auspicio Ioannes Rantzovius Eques auratus Dux belli, ingenti prælio devicit Christophorum Comitem Oldenburgensem, Anno Christi MD xxx, die xi Junii, quo in conspectu duo Comites, alter Hagensis, alter

DANIE TABVLA

123

Septentrio

Meridies

JUTLANDIA

MARE BALTICUM

MARE GERMANICUM

DANIE

FIONIA

ALDENBORGH

ATY

LANDE

ZELANDIA

PARS

Best

Occidens

Oriens

Silva.
Opera publica.

Langelandia.

Lavlandia.
Soli fertilitas.
Opida.
Falstria.
Opida.

Aria.

Elisia.
Situs.

Silva.

alter Tecklenburgensis interempti sunt, quorum cadavera postea loco pugnae effossa, Ottonium delata, & in templo Canuti sunt sepulta. Circa idem etiam tempus in monte Faulcheburg, qui 1 milliaris intervallo distat ab Opido Ascens, aliquot rufficorum millia caesa sunt atque profligata. Multis praeterea Silvis ornatur haec Regio in quibus Ferarum magna copia. In urbe Ottonio duo sunt Tempia insignia, unum Canuto, alterum Francisco consecratum. In hoc Ioannes Rex anno Christi MDXIII, & filius ejus Christiernus, cum in exilio & captivitate annos xxxvii consumpissent, anno MDLix. sepulti sunt: circa illud forum est valde amplum & spaciosum, in quo Rex Daniæ cum Ducibus Holfatæ & Slesvici antiquum foedus anno MDLxxx renovavit. Ferunt etiam Ottonii matrem Regis Christiani secundi, mirabile & artificiosissimum opus, ingenuosa sculptura in ligno formatum super altare quoddam apud Minoritas collocasse, cujus simile in Europa non invenitur. Atque hæc de Fionia, nunc ad Insulas transcamus. Sub Fionia continentur Insulae nonaginta ad Meridiem sitæ, pleraque habitabiles, quarum illustriores contra Vandalicas civitates objectæ hæc sunt: *Langelandia*, *Lavlandia*, *Falstria*, *Aria*, *Alsa*, *Tosinga*, *Aroe*. *Langelandia* vulgo *Langeland* milliaria septem Germanica in longitudine habet. In hac Opidum est *Rudekinga* dictum, & *Trankera* arx regia, suntque in ea complures pagi, parochiæ & procerum ædes. *Lavlandia*, freto *Gronsfund* a *Zelandia* & exiguo maris trajectu a *Falstria* separata. Hæc Frumenti & Avellanarum Nucum est adeo ferax, ut naves eis onustæ plures in provincia deferantur. Opida habet quinque, quæ sunt *Nistadt*, *Nasco*, *Togrop*, *Rotbus* & *Mawibus*: praeterea Arces aliquot Regias, procerum ædes, parochias & pagos multos. *Falstria*, longa est quatuor milliaria Germanica, ac Civitates habet *Stubecopen* & *Nicopen*, quæ Daniæ Neapolis ob amoenitatem, ac præstantiam dicitur. Et hæc Insula juxta Regis prædium, frequens in Germaniam trajectus, qui septem est milliarium ad Warnemundam. Plurimum Frumenti annuo proventu vicinis locis suppeditat. *Aria* sesquimillari ab Elyfia distans, silvis convelita, ac proinde gratos venatoribus præbet recessus, tres habet parochias & aliquot Nobilium curias, cum Opido & Arce *Koping*. Cum Elisia, ad Ducatum Slesvicensem spectat, Ducique Ioanni pareat. *Elisia* sive *Alsa* vulgo *Alsen*, mediocris magnitudinis Insula, nam quatuor milliaria in longitudinem, duo in latitudinem patens, non magno intervallo a Ducatu Slesvicensi separata, marinam recessum, ac Sinum Flensburgensem *die Flensburger Wick*, respiciens, a primis Anglorum sedibus eodem sinu determinatur. Monumentos Rantzovianum Musæum, Romanos, Insulares hosce *Elisias* nuncupasse. Quemadmodum & eos, qui proximam colunt Insulam, *Arias*. Quam eandem hoc tempore appellationem retinent. Ptolemæus perhibet, *Anglos* antiquissimos esse terrarum Septentrionis, ad Oceanum Incolas. Quibus Tacitus conjungit *Elisias*, *Arias* & *Monimos*. Quorum jam quoque nomina, iis locis in usu sunt, *Alsen*, *Ar*, *Moen*. Opidum in *Alsen*, sive *Elisia* est *Sunderburgum*, & ejusdem nominis Castrum, cum aliis *Norborch*, *Osterholm*, *Die Halle*, *Gammelsø d*. Parochias habet populosas decem & tres, unde aliquot armatorum millia subito dare potest. Saluosa est, quare Cervorum & varii generis Ferarum venationem præbet. Quemadmodum & marinos dulciumque aquarum Pisces, atque Siliginem. Et quia passim compascua, rei pecuariae fovendæ idonea.

T. Assing.

Tassinga sive *Tofinga*, inter multas alias Insulas, prope Opidum Fionia *Swineburgum*, præcipua, milliare in *Tofinga*. longitudine habens, in qua præter aliquot parochias, curia est *Kettorp*, ad *Rosenkransios* & *Rantzovios* spectans. Ex hac Insula, ab Opido Ascens, in Iutiam duo sunt miliaria, ex Niburgo in Zelandiam quatuor miliarium per mare Balticum trajectus, alioqui admodum periculosus, præsertim mari procellis exagitato. Nam cum Orientalis pelagi unda, ex tot fluminibus jugiter illabentibus aucta, inter tam multas Insulas exitum querens, in modum torrentis, velocissimo cursu protrudatur, facile contingit, ut ventis a diversa parte obluccantibus, fluctus in immensum atcollatur: Nautæque undarum ambiguis vorticibus, periculose implicentur, unde multi in hoc trajectu absorpti feruntur. *Aroe*, in aditu Slesvicensis Ducatus sita, ubi in Fioniam per Arsensem sive Ottensem sinum, ad Opidum Ascens, trajicitur. Quatuor est distinctis habitata pagis. Sunt & Insulae *Romso*, *Endelo*, *Ebelo*, *Ferno*, *Boko*, *Brando*, *Toro*, *Aggernis*, *Hellenis*, *Jordo*, *Birckholm* etc. Hæc de Fionia Insulisq; circumjacentibus dicta sufficient. Quibus hoc loco potius quam nusquam descriptionem Insulae *Huene* in celebri Porthmo Regni Daniæ quem vulgo *Oersund* vocant, sitæ, Coronidis quasi loco libet adjicere: in qua Arx *Vramburgum* dicta, quam plurimis, varia exactaque ratione, elaboratis Machinis Astronomicis referta. Hujus Insulae medium ubi Arx ipsa consistit, elevationem Poli quinquaginta quinque, 54 cum dimidio graduum obtinet & ab Occasum movetur partibus 37 fere. Habet autem in circuitu 8160 passus majores, quorum quilibet 5 pedum assumitur, unde duo quasi miliaria Germanica mediocria in ambitu adæquat. Quæ, cum in celeberrimo totius Regni Fretto, per quod quam plurimæ naves ab Orientali in Occidentale mare, & vice versa jucundo prospectu transeunt, constituatur, quædam etiam hujus Regni præcipua Opida in propinquo circuitu prospicit. In Zelædia Hafniæ versus Libonotum tribus miliaribus distantem, Helsingoram, ubi naves prætereuntes solvunt vestigalia, & Arcem Cronenburgum versus Circium duobus miliaribus. Totidem etiam Helsingburgum in Septentrionem, idque in Scaniae littore distat, in quo etiam Landiskronia, unico saltem milliari disita. Versus Eurum patet Lunda, quæ licet maritima non sit, tamen hinc spectatur versus Meseurum distantia 4 miliarium. Malmogia vero Vpophænicem respicit, remota miliaribus quinque. Licet vero non admodum magna sit, nulla tamen ejus pars ociosa & sterilis existit, estque ferax Frugum, & Iumentis abundat, alit Damas, Lepores, Cuniculos & Perdices magna copia, ac piscaturæ apprime oportuna est. Silvulam habet ex Corylis, ubi nulla Nucum vermiculis unquam infecta visa est, ut neque Glires hæc terra patitur. Olim quatuor Arcibus insignis erat, quarum nomina adhuc recensentur: *Synderburga*, quæ versus Meridionale littus sita erat, quem admodum *Nordburga* oppositas partes circa Boream obtinebat. *Karbecidia* vero Ortum hyemalem, veluti *Hamera* æstivum respiciebat. Harum quatuor Arcium fundamenta adhuc conspiciuntur, sed rudera nulla sunt residua. Licet vero Insula hæc admodum alte inter marinam falsedinem exurgat, rivulos tamen & fontes aquæ dulcis non paucos habet. Estque inter alios fons, qui nulla unquam hiberni frigoris vehementia congelatur, quod alias in his Regionibus est rarissimum.